

بیان درست مساله

اولین قدم برای حل مشکلات ریشه‌ای صنعت برق

هفته گذشته روزنامه ایران از بسته شدن پرونده خاموشی‌های برنامه ریزی شده خبر داد و دبیر انجمن سیمان از قطع گاز و محدودیت برق در کارخانجات سیمان! در متن خبر روزنامه ایران آمده است: " بر اساس داده‌های موجود متوسط افزایش ظرفیت نیروگاه‌های حرارتی کشور در خلال یک سال اخیر سه برابر سال‌های قبل بوده است."

به بهانه این خبر نگاهی به آمارهای رسمی منتشر شده در گزارش‌های آمار تفصیلی صنعت برق ایران ویژه مدیریت راهبردی و گزارش‌های ماهانه وزارت نیرو می‌اندازیم. جدول زیر بر اساس اطلاعات گزارش‌های فوق استخراج شده است:

سال	افزایش ظرفیت شبکه در بخش حرارتی نسبت به مدت مشابه سال گذشته (مگاوات)
۱۳۹۸	۲۷۶۲
۱۳۹۹	۱۸۵۹
۱۴۰۰	۱۳۰۱
ماه	افزایش ظرفیت شبکه در بخش حرارتی نسبت به مدت مشابه سال گذشته (مگاوات)
آبان ۱۳۹۸	۱۷۵۵
آبان ۱۳۹۹	۲۱۱۸
آبان ۱۴۰۰	۱۰۳۳
آبان ۱۴۰۱	۳۱۳۶

همانطور که مشاهده می‌شود افزایش ظرفیت نیروگاه‌های حرارتی در یک سال منتهی به ۱۴۰۰ کمتر از دو سال گذشته بوده است و اگر ملاک مقایسه آبان ۱۴۰۱ نسبت به آبان ۱۴۰۰ باشد، همچنان به نسبت آبان ۹۹ نسبت به ۹۸ و یا ۹۸ نسبت به ۹۷، افزایش سه برابری صورت نگرفته است.

هدف از ارائه این آمار اما نقد یا اصلاح خبر ذکر شده نیست. بلکه مساله‌ای مهم‌تر مد نظر است. در تمامی روش‌های حل یک مساله، تعریف درست مساله گام اول است. تا زمانی که مشکلی به درستی تبیین و ابعاد آن روشن نشود، قادر به ارائه راهکار برای حل آن نخواهیم بود. در مرحله تعریف مساله، پیامدهای مشکل کشف شده و کسانی که تحت تاثیر قرار می‌گیرند، مشخص می‌شود.

صنعت برق ایران از آغاز برنامه ششم توسعه گرفتار بحران کند شدن رشد و سپس توقف سرمایه‌گذاری در ایجاد ظرفیت‌های جدید تولید برق است. الگوی تامین مالی صنعت برق به شدت نسبت به نوسانات ارزی آسیب‌پذیر است در حالی که تولیدکنندگان برق راهکاری برای کسب درآمد ارزی ندارند. سرمایه‌گذاران از بازگشت سرمایه خود در زمان مناسب اطمینان ندارند و به دلیل قیمت‌گذاری تکلیفی، وضعیت درآمدزایی و سودآوری برای شرکت‌های تولیدکننده برق به هیچ عنوان راضی‌کننده نیست. در چنین شرایطی که دولت نیز به دلیل محدودیت‌های بودجه‌ای قادر به سرمایه‌گذاری هم‌زمان در بخش‌های تولید، انتقال و توزیع برق نیست، نگرانی‌های جدی پیرامون تامین برق پایدار کشور وجود دارد. حل مشکلات تولید برق و بازگشت توازن بین تولید و مصرف برق در تمامی فصول سال، نیازمند درک درست از فضای فعلی تولید برق کشور و شناخت مدل‌های سرمایه‌گذاری در این صنعت و دلایلی است که منجر شده سرمایه‌گذاری در ساخت و توسعه نیروگاه‌ها توجیه اقتصادی خود را از دست بدهد.

ارائه تحلیل‌های آماری درست و دقیق و مصاحبه با کارشناسان و خبرگان از جمله روش‌هایی است که به تبیین و تعریف درست مساله کمک خواهد کرد. تا زمانی که کاستی‌های موجود را به هر شیوه ممکن پنهان کنیم، توجه و حمایت کافی برای حل مشکلات را نه از جانب مردم، نه از جانب جامعه علمی و کارشناسی و نه از جانب نهادهای تصمیم‌گیر و اثرگذار دریافت نخواهیم کرد. پنهان کردن مشکل، آن را از بین نمی‌برد. تعریف درست و شفاف مساله اولین قدم برای حل آن است. چنانچه در برداشتن اولین قدم صادقانه و شجاعانه برخورد نکنیم، برداشتن قدم‌های بعدی دشوار و احتمال حل مشکل اندک خواهد بود.